

Ioan Humă

**NOOS JURIDIC.
VALORILE IDENTITARE ÎN FAȚA
GLOBALIZĂRII**

– Culegere de studii –

Ioan Humă

**NOOS JURIDIC.
VALORILE IDENTITARE
ÎN FAȚA GLOBALIZĂRII**

– Culegere de studii –

Universul Juridic

București

-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU
VA FI COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE
SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HUMĂ, IOAN

**Noos juridic : valorile identitare în fața globalizării :
culegere de studii / Ioan Humă. - București : Universul
Juridic, 2016**

ISBN 978-606-673-818-7

34

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Introducere

Începutul de secol și de mileniu vine cu probleme acumulate anterior, manifestându-se însă acum parcă mai vizibil, dacă nu deja acut. Provocări de tot felul la nivel global vizând marile inegalități planetare, subdezvoltarea cu marasmele ei, suprapopulația, crizele economice, războaiele pentru resurse, însoțite pe alocuri de genocid, politica spoliatoare a corporațiilor supranaționale, mai în urmă terorismul la scară mondială, toate acestea și altele de aceeași anvergură se așază tot mai evident sub pecetea dominantă a globalizării. Rezultantă de proporții planetare a macroproceselor contradictorii, globalizarea, totuși necesitate obiectivă a evoluției universale, capătă astfel direcții iraționale de manifestare, punând sub semnul întrebării însăși condiția umană și viața toată a Pământului.

După cum merg lucrurile, avem de-a face cu **o criză de sistem a umanității**, pentru care formele ei civilizaționale, tehnologice și nu numai, nu sunt până la urmă decât expresia exterioară a impasului spiritual, de conștiință, dobândind amploare holistică. În esență, interesele transnaționale și transetatice, din ce în ce mai apăsate antinaționale și antietatice ale multinaționalelor, asociate cu falsa platformă umanistă a drepturilor omului, dominată de machiavelicul slogan al **politicii corecte**, subminează valorile proprii culturilor sedimentate istoric, ale moralei, familiei, tradițiilor de viață cu obiceiurile și mentalul lor metafizic. Rezistența unei comunități la nivelare și depersonalizare nu este decât lupta **afirmativă** pentru propria condiție spirituală, purtând în matca ei specifică germenii universalității; dincolo de **paradigma identitară** nu rămâne decât aculturația entropică a expansiunii falselor modele. Or, întâlnirea cu **universalul** nu

poate avea loc cu adevărat decât în orizontul genuin al propriei spiritualități, dincolo de care idealul general-uman rămâne în cel mai bun caz un îndemn abstract, nu un ferment al **alterității**, al întâlnirii mirabile cu **omul generic**.

În ordinea ei, lumea dreptului, a valorilor justiției, filon de civilizație și spiritualitate, s-a înscris organic în istoria umanității. Acum, mai ales acum sistemul juridității are a-și dinamiza prezența în concertul umanist, servind cu mijloacele sale afirmarea comunităților și statelor lor și, **pe această bază**, a sistemului normativ integrativ al ansamblului civilizației omenești. În fața construcției juridice contemporane globalizarea ridică alternative de urmat, dar, mai întâi, întrebări majore și provocări de conștientizat. De felul în care va răspunde acestora, dreptul își va împlini sau nu vocația umanistă, negarantată *a priori*. Oricum, întâi de toate, el are a clădi imperative și forme potrivite de realizare și aplicare atât pentru apărarea valorilor identității, cât și pentru înscrierea lor în universalitatea dezirabilă. Altfel, va fi condamnat să subziste în registrul minor al instrumentelor de putere nivelator-mondializatoare.

Volumul de față atinge, dintr-un unghi sau altul, această problematică, adunând laolaltă studii publicate în timp în reviste de profil. Gruparea lor se dorește o posibilă focalizare tematică operând după criteriul **circumscrierii noologice a conștiinței și valorilor juridice, așadar într-un câmp axiologic inevitabil identitar**. Din perspectiva sa doar, se poate descifra fie grandoarea, fie, dimpotrivă, poziția derizoriu instrumentală în care s-ar plasa dreptul, în raport cu natura intereselor normate, în tumultul globalizării. Motiv pentru care am considerat utilă și examinarea critică, din aceeași perspectivă a epopeii constituirii Uniunii Europene și extinderii sale, proces vădind, în sensul său evolutiv, consacrarea

instituționalizată a Ideii europene. Față de aceasta însă, uniunea integrativă creată se raportează totuși contradictoriu. Astăzi, mai ales astăzi, stau în cumpănă tentația supraetatistă, de extracție federalizatoare, a construcției comunitare cu aceea a protejării valorilor identitare ale națiunilor coparticipante la viața Europei integrate. Or, valorile identitare reprezintă, dincolo de orice paradox, condiția vitală a manifestării creative a comunităților. De felul în care opțiunile cursului politic vor înclina cumpăna, Uniunea Europeană va ajunge să fie ori mai mult ori mai puțin sau aproape deloc calea stelară spre universalitatea regăsită în valorile identitare, spre **universalul-concret** al civilizației europene, parte constitutivă, la rândul-i, a civilizației lumii întregi!

15 februarie 2016

Iași

Autorul

Partea întâi
CONȘTIINȚĂ ȘI NOOS JURIDIC

Postmodernismul, un alt pattern cultural*

Dreptul contemporan, luat în totalitatea articulațiilor sale sistemice, vizează o **socialitate** stând inerent sub semnul direcției mondializatoare, pe alocuri mutagene, a umanității. Nu am putea surprinde coparticiparea **sistemului juridic** la acest proces și nici ecoul ce, la rându-i, îl suportă prin **tranziența postmodernistă**, dacă, pentru început, nu am arunca o privire, fie și grăbită, asupra postmodernismului ca atare, pe care îl apreciem ca fiind un **pattern cultural**, apt, așadar, să modeleze ansamblul fenomenelor sociosuprastructurale, inclusiv juridicitatea în ceasul istoric prezent. Creionându-i conceptul, de care se leagă înțelegerea condiției valorilor în lumea de azi, am putea urmări, sperăm, deplasările de accent induse de postmodernism în raport cu modernitatea. Vom invoca în acest scop, aici nemijlocit pentru scontata lui funcție ilustrativă, cazul valorilor artistice și al dinamicii lor. Cât privește valorile juridice, principiile și normele de drept, impactul postmodernist al evoluției lor are a fi descifrat pe parcursul lucrării, urmărindu-i consecințele, corelate cu acelea politice și morale, în cadrul mai larg al mondializării, dar și în acela particular al construcției europene.

Universalitatea creației omenești și constantele ei definitorii iau de fiecare dată întrupări istorice concrete. Acestea exprimă sintetic, în funcție de mentalul fiecărei epoci, a viziunii ei dominante, ceea ce s-a numit **spiritul veacului**. El poate fi privit drept **paradigma creativă** a unei epoci, exprimând deschiderea specifică spre ceea ce este propriu

* Publicat în revista Ethos, Ed. Institutului European, Iași, nr. 6/2012.

condiției general-umane. Paradigma în cauză concentrează atât elementele, fie ele și contradictorii, ale concepției despre lume, cât și un sistem de reprezentări, de predispoziții și năzuințe, un orizont de așteptare punându-și pecetea pe ansamblul cunoașterii științifice, al plâsmuirilor artistice, viziunilor religioase și atitudinilor morale ale unei epoci, ca și pe mentalul ei juridic, cât este el configurat de la un moment dat. Încât, între formele atât de diverse ale creației omenești se instituie, în grade diferite de conștientizare, vase comunicante, un transfer problematic prin sublimări energetice compensatorii, apt să întrețină o reacție ireductibilă la existență și la provocările ei, reacție regăsită – nu uniform, liniar, nu programatic căutată și neapărat ideologizată – în forme difuze, dar convergente, alcătuind trama gnoseologică și atitudinală pe care se construiește sincronizant întreaga bogăție a manifestărilor istorice creative. În felul acesta, spiritul fiecărei epoci – „spiritul veacului” – , cu ce are el propriu, se regăsește în obiectivările reprezentative ale fiecărui segment, astfel individualizat, al devenirii socioumane. Spiritul epocii este **imanența** care dă unitate formelor culturii într-un ceas dat al istoriei. Motiv pentru care îl putem privi ca pe o **structură generativă**, exprimând ea însăși o **paradigmă de substrat**.

Dacă **recunoașterea** și **reconstituirea** paradigmei cultural-spirituale a unei epoci este un demers inductiv, plecând de la identificarea manifestărilor sale punctuale pe diferite paliere ale existenței omenești, în schimb, **manifestarea** ei vizează o ontologie de sistem, de relativă autonomie funcțională, legitimată deductiv, deși nu după modelul platonician ori hegelian al Ideii în sine și pentru sine.

De bună seamă, discontinuitatea ritmurilor și modelelor culturale, mutația din tabla valorilor operează pe fondul unei inevitabile continuități, nu o dată contestată ideologic cu vehemență, dar capabilă să măsoare abia ea, de la o generație

la alta, schimbarea de optică și atitudine existențială în raport cu cosmosul, cu natura, cu societatea și „ceilalți”. Numai achizițiile efective de cultură și civilizație, dincolo de orice pretins progres liniar, fac posibilă schimbarea și oferă, fie și prin negație, criteriul ei. Așa stau lucrurile și cu postmodernismul, pe care am început să-l parcurgem și să-l trăim și care, în același timp, ne învăluie indefinibil, ne modelează și, la rândul-i, „ne trăiește”. Epoca modernității și-a creat propria-i negație. Semnele schimbării au fost anunțate și așteptate încă sub zodia ei. Filosofii culturii, moralistii și juriștii, sociologii, istoricii, esteticienii și ceilalți gânditori atenți la tensiunile veacului au surprins „vuietul vremii” și „trecerea” – care nu poate fi decât o „naștere”, nu un matricid – la postmodernism.

Însă ivirea postmodernismului nu ambiționează să fie, precum s-a observat, o mișcare legitimată în registrul progresului, al novației istorice valoric-superioare, al unei ascendențe axiologice justificată sau revendicată ideologic sau gratuit idealist. El nu se susține și nu se afirmă în ordinea istorică a ascendenței calitative a Proiectului uman având la bază forța negației, ci în mișcarea mereu reluată spre o expansiune existențială în planurile multiple ale omenescului, comparat cu sine însuși, nu cu modelele istorice. Postmodernismul este mișcarea amplă pe o orizontalitate derutant polimorfă, derobată de obsesia progresului, marcând dimpotrivă, cum s-a spus, **ieșirea din istorie**. Ceea ce nu exclude un meliorism, dar care, prin definiție, nu se revendică fiorului metafizic, idealului purificator și trăirii dramatice; el operează în sfera valorilor mai puțin „tari”, unde își află calde refugii individualismul contemplativist, împăcat confortabil cu lumea. Problematizarea existenței nu este, ca în răstimpul Rațiunii și al Luminilor, o **asumare obsesivă** a condiției umane, un tragic pariu existențial; ea poartă în spațiul adaptării, al celebrării, fundate într-o „metafizică” imediată,